

ІННОВАЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

Посилення глобальної конкуренції, прискорення технологічних змін та динамічність зовнішнього середовища формують принципово нові вимоги до управління підприємствами. У цьому контексті збереження та нарощування конкурентоспроможності неможливе без систематичного впровадження інновацій і належного управління ними. Водночас без ефективного управлінського механізму навіть перспективні інноваційні рішення не трансформуються у стійкі ринкові переваги.

Управління інноваціями є багатовимірним поняттям, що одночасно розглядається як галузь управлінської науки, сукупність принципів і методів управління, напрям стратегічного розвитку та функціональна система управління підприємством. Самі ж інноваційні імпульси можуть виникати всередині підприємства під впливом як зовнішніх, так і внутрішніх факторів. До внутрішніх факторів ми відносимо організаційні та економічні важелі, методи та процеси, спрямовані на забезпечення розвитку підприємства. Зовнішні фактори – це зміни у зовнішньому середовищі підприємств, які впливають на характер і динаміку їх розвитку [1].

Залежно від стратегічних цілей, підприємство може впроваджувати інновації як у всі сфери діяльності, так і вибірково — у найбільш пріоритетні бізнес-процеси. Виділяють декілька ключових напрямів такого впровадження: соціально-економічний (оптимізація використання ресурсів і зростання порівняльних переваг), технічний (застосування новітніх технологій та скорочення витрат), соціальний (покращення умов праці та підвищення продуктивності персоналу), продуктивний (покращення споживчих характеристик і зростання продажів) та процесний (оптимізація бізнес-процесів і підвищення якості) [2]. Правильна розстановка пріоритетів між цими напрямками дозволяє підприємству отримати найвищі показники ефективності та необхідні конкурентні переваги в умовах обмежених ресурсів.

Важливим сучасним виміром інноваційної діяльності є її поєднання з принципами сталого розвитку. Інновації виступають ключовим інструментом забезпечення конкурентних переваг, оскільки їх впровадження дозволяє підприємствам створювати нові продукти, оптимізувати виробничі процеси, підвищувати ефективність використання ресурсів та задовольняти екологічні й соціальні вимоги суспільства [3; 4]. Інтеграція екологічних і соціальних аспектів у стратегії управління — зокрема, впровадження екологічно чистих технологій, розвиток соціально відповідальних практик та активна взаємодія зі стейкхолдерами — дозволяє не лише підвищити конкурентоспроможність підприємства, а й сформувати міцну основу для його довгострокового зростання [3].

Визначення цілей розробки та впровадження інновацій в економічну діяльність підприємств передбачає подальшу розробку стратегії інноваційного розвитку, застосування якої підвищує впорядкованість та ефективність процесу впровадження інновацій. Серед відомих підходів — стратегії наступу, захисту, імітаційна, залежна, традиційна та стратегія «за нагодою», кожна з яких відповідає певному рівню інноваційної зрілості підприємства. Особливої уваги заслуговує стратегія «блакитного океану», що передбачає отримання конкурентних переваг через створення нових ринкових просторів, вільних від прямої конкуренції, та формування нового попиту. Практичну ефективність цього підходу підтверджує досвід провідних міжнародних компаній, які через побудову цілісних систем управління інноваціями, що безперервно розвиваються, докорінно змінили свої конкурентні позиції [2].

Разом з тим, досі для низки вітчизняних підприємств впровадження та реалізація інновацій нашоухується на системні перешкоди: низький рівень інноваційної культури, дефіцит кваліфікованих кадрів, обмежений доступ до фінансових ресурсів та схильність до збереження традиційних підходів управління. Подолання цих бар'єрів є необхідною передумовою для формування ефективної системи управління інноваціями. Саме тому, пріоритетними завданнями для вітчизняного бізнесу в умовах євроінтеграції є формування інноваційної культури, стратегічний вибір напрямів впровадження інновацій та інтеграція принципів сталого розвитку у загальну управлінську концепцію [2; 3].

Список використаних джерел

1. Дунська А. Р., Письмена У. Є. Формування інноваційного механізму підприємства на засадах сталого розвитку. *Ефективна економіка*. 2020. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8443> (дата звернення: 24.03.2026). DOI: 10.32702/2307-2105-2020.12.12
2. Славков М., Калантаєвська О., Губарь О. ВПЛИВ ІННОВАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ У СУЧАСНОМУ СВІТІ. *Економіка та суспільство*. 2023. № 56. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-95> (дата звернення: 24.03.2026).
3. Таранич О., Бурківська Т. РОЛЬ ІННОВАЦІЙ У ФОРМУВАННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ У КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ. *Економіка та суспільство*. 2024. № 69. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-69-31> (дата звернення: 24.03.2026).
4. Грабовська І. Роль інновацій в забезпеченні конкурентоспроможності та сталого розвитку промислових підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2019. Т. 1, № 4. С. 12–17. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2021/01/4-17.pdf> (дата звернення: 24.03.2026).